

Stockholm den 2 juni 2005

Leif Lindstam
Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Upphandlingsutredningen (Fi2004:04) – Behov av förtydliganden i svensk upphandlingslagstiftning

Kommunala Företagens Samorganisation (KFS) är arbetsgivarorganisationen för kommunnära företag som ger service i arbetsgivarfrågor till cirka 550 företag. Företagen är både stora och små, och finns över hela landet. Medlemsföretagen ägs av kommuner och landsting eller är helt eller delvis privatägda. Ytterligare information om KFS kan fås via vår hemsida www.kfs.net.

Utöver traditionella arbetsgivarfunktioner deltar också KFS i debatten rörande samhällsägda företags villkor, såväl nationellt som på europainivå genom CEEP (Centre European de l'Entreprise Publique). En fördjupad beskrivning av kommunägda företags samhälleliga ställning och särart finns beskrivet i vår informationsbroschyr *I samhällets tjänst*. Bifogas i 15 exemplar.

De kommunägda företagens roll och betydelse i samhället

Under 2003 genomförde KFS ett antal regionala rundabordsamtal runtom i landet med inbjudna politiker och tjänstemän i ledande positioner i kommuner och kommunägda företag. Tio seminarier med över 150 deltagare från 50 kommuner från i stort sett hela Sverige deltog i samtalen som leddes av kommunstyrelsens ordförande på den aktuella orten. Syftet med dessa samtal var att diskutera kommunägda företags roll och betydelse i samhället.

En av de viktigaste slutsatserna efter rundabordsamtalen är att kommunägda företag har en mycket viktig roll att fylla i kommunernas verksamhet. Det är naturligtvis därför kommunfullmäktige i drygt 1 600 fall aktivt har valt att bedriva viss kommunal verksamhet i företagsform. Kommunägda företag har inte kommit till av en slump utan man har i demokratisk ordning valt denna form framför andra verksamhetsformer.

På lokal nivå är kommunägda företag uppskattade av såväl kommuninvånarna som det privata näringslivet. Undersökningar som genomförts visar dock att företagen kan bli ännu tydligare i sin roll och aktivt förklara varför verksamheten bedrivs av kommunen. De myter som finns kring kommunägda företag är ofta grundade på okunskap om vad det kommunala ägandet egentligen syftar till. Här finns en utmaning och uppmaning till samtliga kommunägda företag att ställa krav på ägaren på tydliga ägardirektiv. Om man inte kan motivera syftet med ägandet i ett kommunägt företag bör man från ägarens sida fundera över om man ska behålla företaget i kommunens ägo.

Vid sidan om arbetet med avtal om löner, pensioner med mera driver KFS tillsammans med medlemsföretagen utvecklingsprojekt som stärker dem i rollen som samhällsnyttiga företag. KFS projekt "De kommunägda företagens roll och betydelse i samhället" är ett sådant projekt.

Ett område där det är viktigt att KFS spelar en aktiv roll gäller Lagen om offentlig upphandling (LOU) då tolkningen av lagen har stor betydelse för kommunerna och de kommunägda bolagen. Tyvärr har det i Sverige uppkommit en tolkningspraxis inom vissa områden som är unik i Europa och absolut inte till fördel för ett rationellt samarbete mellan kommunen och det egna företaget.

KFS ser mot denna bakgrund det angeläget att framhålla följande.

Problemställning

Sedan lagen (1992:1528) om offentlig upphandling – LOU – infördes i Sverige har en diskussion förts om lagens tillämplighet på förhållandet mellan kommuner och av kommunerna ägda bolag. Samma förhållande gäller också för landsting och kommunalförbund och av dem ägda bolag.

I det följande innefattas således i uttrycket "kommun" även landsting och kommunalförbund och i uttrycket "kommunala företag" även bolag som ägs av landsting och kommunalförbund liksom bolag som har två eller flera sådana organ som ägare.

En kommun kan, enligt kommunalrätten, välja att organisera sig på flera olika sätt.

(i) Den traditionella organisationen består av kommunfullmäktige som högsta beslutande organ och därunder en kommunstyrelse jämte de nämnder som fullmäktige bedömer nödvändiga för att fullgöra kommunens uppgifter.

(ii) Tidigt har dock uppkommit behov av att organisera sig på andra sätt, däribland i bolagsform, främst aktiebolag. Ytterst handlar denna fråga om kommunernas grundlagsfästa rätt till självstyrelse. Kommunallagen har därför kommit att innehålla bestämmelser om förutsättningarna för att driva kommunal verksamhet i bolagsform. Med undantag för verksamhet för vars handhavande särskild ordning föreskrivits eller som innefattar myndighetsutövning står det i princip kommuner fritt att organisera sig i bolagsform. De bestämmelser som främst avses är 3 kap. 16-18 §§ kommunallagen. Utgångspunkten för dessa bestämmelser är att en kommun kan överföra ansvaret för vissa uppgifter till ett av kommunen helt eller delägt bolag. Uppgiftsöverföringen sker således på kommunalrättslig grund och innebär att kommunen helt enkelt väljer den driftsform som bedöms vara effektivast ur ett verksamhetsperspektiv.

I samband med införandet av LOU har det från kommunalt håll hävdats att för de fall då en eller flera kommuner inrättar ett bolag för att fullgöra i grunden kommunala uppgifter, är detta fråga om uppgiftsöverföring jämlikt bestämmelserna i 3 kap. 16-18 §§ kommunallagen. Som sådan utgör inte själva uppgiftsöverföringen en upphandling i direktivens och LOU:s mening och omfattas därför inte heller av nämnda bestämmelser.

Tillämpning av upphandlingsreglerna kan endast aktualiseras i de fall det efter uppgiftsöverföringen faktiskt utväxlas prestationer mellan kommunen och dess bolag som konstituerar ett upphandlingskontrakt i direktivens mening. Enligt en utbredd uppfattning i kommunala kretsar skall emellertid även sistnämnda transaktioner vara undantagna från upphandlingsreglernas tillämpning eftersom det på EG-rättslig grund finns ett undantag från upphandlingsbestämmelsernas tillämpning i de fall en kommun.

Nämnden för Offentlig Upphandling (NOU) har mot detta synsätt hävdats att något sådant undantag inte finns och att ett upphandlingskontrakt föreligger så snart det utväxlas prestationer mellan en upphandlande enhet och ett från enheten fristående rättssubjekt, oberoende av enhetens inflytande över nämnda subjekt. NOU synes för övrigt även hävda att enbart förekomsten av uppgiftsöverföring till ett för ändamålet inrättat bolag konstituerar ett upphandlingskontrakt i direktivens och LOU:s mening. NOU har dock, såvitt kunnat uppfattas, inte utvecklat den rättsliga grunden för en sådan uppfattning. NOU:s uppfattning synes beklagligtvis ha fått viss spridning i svensk rättstillämpning, främst i underrättspraxis i mål om överprövning enligt LOU.

Som framgår av det följande är KFS ståndpunkt att NOU:s uppfattning är rättsligt felaktig och att det finns ett stort och påtagligt behov av nationell lagstiftning som klarlägger att en kommuns köp från sina bolag skall vara undantagen bestämmelser om offentlig upphandling.

Den EG-rättsliga utvecklingslinjen

Odense-fallet

Frågan har varit föremål för prövning i den danska Klagenævnet for Udbud. Bakgrunden till avgörandet var att Odense kommun bildat ett helägt bolag med uppgift att svara för avfallshantering i kommunen. Byrådet beslutade att bolagets styrelse skulle utgöras av sex ledamöter utsedda av byrådet. Kommunen förbehöll sig således ensam det rättsligt bestämmande inflytandet över bolaget.

I sitt beslut fann Klagenævnet att bolagsbildningen i sig inte utlöste upphandlingskyldighet. Vidare fann Klagenævnet efter en samlad värdering att beslutet om att ingå avtal med bolaget och att överlåta uppdraget till detta – i vart fall så länge kommunen utövade det rättsligt bestämmande inflytandet över bolaget – utgjorde en ”divisionering”, dvs. en organisatorisk om disposition av den kommunala verksamheten, som inte kunde likställas med att infordra anbud för tjänster.

Arnhem-fallet – Mål i EG-domstolen C-360-96, REG 1998 s. 6821

Rättsfallet handlade bl.a. om förhållandet mellan två holländska kommuner och ett bolag (ARA) som ägdes gemensamt av kommunerna. ARA hade till uppgift att samla in och behandla avfall inom kommunerna. Fråga uppkom huruvida förhållandet mellan kommunerna och ARA var sådant att kommunerna borde upphandlat ARA:s tjänster i enlighet med tjänstedirektivet 92/50/EEG.

Sedan den holländska överrätten begärt förhandsbesked från EG-domstolen, yttrade generaladvokaten i sitt förslag till beslut följande (p. 38):

”Sammanfattningsvis utgör enligt min mening i det förevarande fallet ARA inte en tredje man i förhållande till de två kommunerna, det vill säga det skiljer sig inte väsentligen från dessa. Det är här fråga om en form av delegation mellan organ som inte går utanför kommunernas administrativa sfär. Dessa hade, när de anförtrodde ARA verksamheten i fråga, inte på något sätt för avsikt att *privatisera* de funktioner som de tidigare utövade inom detta område. Enligt min mening kan det förhållande som bin de kommunerna och ARA inte anses vara en upphandling i den mening som avses i direktivet.”

Slutsatsen i generaladvokatens förslag till beslut formulerade således enligt följande:

”Det samarbete som binder två kommuner till ett organ som har tillkommit på deras initiativ, åt vilket de har anförtrott insamling och behandling av avfall inom sina geografiska områden och vilket även får ersättning av medel ur kommunernas budget, något som under alla omständigheter säkerställer detta organs ekonomiska jämvikt, utgör inte upphandling av tjänster i den mening som avses i rådets direktiv 92/50/EEG av den 18 juni 1992 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av tjänster.”

EG-domstolen tolkade emellertid den holländska domstolens frågor på ett annat sätt och prövade därför inte samma frågeställning som generaladvokaten. Något riktigt avgörande av frågan kom således inte till stånd. Domens prejudicerande verkan är därför osäker. Generaladvokatens förslag står dock kvar och ger, enligt KFS uppfattning, god vägledning vid en rättslig bedömning av den nu aktuella frågan.

Teckal-domen – Mål i EG-domstolen C 107/98, REG 1999 s. 8121

EG-domstolen har därefter i ett uppmärksammat fall prövat huruvida förhållandet mellan en italiensk kommun och ett för ändamålet bildat konsortium, som bl.a. hade till uppgift att leverera bränsle till kommunen och övriga kommuner som bildat konsortiet, var av sådan karaktär att det borde underkastats upphandling i konkurrens.

Vid bedömningen av om ett avtal i direktivets mening ansågs föreligga anförde domstolen att det i princip är tillräckligt att avtalet slutits mellan en upphandlande enhet och en från enheten fristående juridisk person. Domstolen anförde vidare att *endast i det fallet att den upphandlande enheten samtidigt utövar en kontroll över den ifrågavarande juridiska personen motsvarande den som den utövar över sin egen förvaltning, och denna juridiska person bedriver huvuddelen av sin verksamhet tillsammans med den eller de myndigheter som innehar den, skulle något annat kunna gälla.*

Avgörande för den principiella räckvidden av EG-domstolens dom i Teckal-målet är således dels att det s.k. kontrollkriteriet är uppfyllt och dels att bolaget i fråga bedriver huvuddelen av sin verksamhet tillsammans med den eller de upphandlande enheter som äger aktierna eller andelarna i bolaget. Dessa förutsättningar är ofta uppfyllda i kommunägda bolag.

Företrädare för NOU har emellertid hävdats att kontrollkriteriet i princip aldrig kan vara uppfyllt eftersom bolagen är autonoma med stämma och styrelse som självständigt beslutar om bolagets verksamhet. Som NOU:s principiella hållning får förstås, tolkar man Teckal-domen så restriktivt att man numera regelmässigt åberopar domen som stöd för att något undantag inte existerar.

Enligt den uppfattning som allmänt råder i den kommunala bolagsvärlden är detta emellertid ett felaktigt betraktelsesätt. Tvärtom ger redan Teckal-domen ett betydande utrymme för att kommuners köp från sina helägda bolag är undantagna från direktivens och LOU:s tillämpning.

EG-domstolens mål C-26/03, Stadt Halle

Kommunernas uppfattning om innebörden av Teckal-domen vinner dessutom stöd i EG-domstolens dom den 11 januari 2005 i Stadt Halle-målet, C-26/03.

Målet rörde en begäran om förhandsavgörande från en tysk domstol om tillämpningen av bl.a. tjänstedirektivet 92/50/EEG på förhållandet mellan en tysk kommun – Stadt Halle – och ett avfallsbolag – RPL – som till 75,1 % ägdes av ett kommunägt koncernmoderbolag och till återstående 24,9 % av ett privat bolag.

I sitt förslag till avgörande uttalade generaladvokaten Stix-Hackel följande vid bedömningen av huruvida kontrollkriteriet är uppfyllt:

p. 64. För att kriteriet skall kunna tillämpas på andra situationer talar dessutom den omständigheten att det av domen i målet Teckal, på rättegångsspråket italienska, framgår att domstolen enbart kräver att en motsvarande ("analogo"), det vill säga en jämförbar, emellertid inte någon identisk, kontroll utövas.

65. Majoritetsaktieägarens ställning skall följaktligen för det första bedömas mot bakgrund av de relevanta bestämmelserna i nationell rätt, det vill säga i förevarande fall mot bakgrund av de bolagsrättsliga bestämmelserna avseende bolag med begränsat ansvar. För det andra skall de bestämmelser som närmare reglerar förhållandet, det vill säga i allmänhet bolagsordningen, bedömas. *Detta innebär att det inte räcker att göra en helt abstrakt bedömning på grundval av den rättsform som valts för den enhet över vilken kontroll utövas, exempelvis typen av juridisk person.* (Vår kursivering)

/.../

76. Vid tillämpningen av kontrollkriteriet skall den nationella domstolen utgå från befogenheterna att kontrollera. Redan av rättssäkerhetsskäl kan det inte spela någon roll om och hur denna kontroll faktiskt utövas, eller prognoser om hur majoritetsaktieägaren skulle använda sin andel, det vill säga om han även skulle fatta beslut mot minoritetsaktieägaren, vara avgörande. På så sätt skall även betydelsen av majoritetsaktieägarens eventuella lojalitetsplikt relativiseras, särskilt som även minoritetsaktieägarens lojalitetsplikt skall beaktas, vilket staden Halle har påpekat.

Konklusionen av generaladvokatens förslag till avgörande är således att Teckal-domen *de facto* innebär att ett undantagsfall kan föreligga vad gäller relationen mellan kommuner och dess bolag.

EG-domstolen lade emellertid delvis andra utgångspunkter till grund för sitt avgörande, främst bolagets "halvoffentliga" karaktär. Efter att domstolen i

punkt 47 först återgivit huvudregeln enligt Teckal-målet fastslår domstolen i punkt 49 följande:

”Enligt domstolens rättspraxis är det inte uteslutet att det kan finnas andra omständigheter under vilka anbudsinfordran inte är obligatorisk även om avtalsparten är en i förhållande till den upphandlande myndigheten fristående juridisk person. Så är fallet om den offentliga myndigheten, som är en upphandlande myndighet, utövar en kontroll över den fristående enheten i fråga som motsvarar den som den utövar över sin egen verksamhet och denna enhet utför huvuddelen av sin verksamhet för den eller de upphandlande myndigheter som äger enheten (se för ett liknande resonemang domen i målet Teckal, p. 50). Det skall erinras om att den fristående enheten i nämnda mål ägdes helt av offentliga myndigheter. Att ett privat företag ingår som delägare, om än i minoritetsställning, i ett bolag som även till viss del ägs av den upphandlande myndigheten i fråga utesluter däremot i alla händelser att denna upphandlande myndighet kan utöva en kontroll över bolaget som motsvarar den som den utövar över sin egen verksamhet.”

Domstolen besvarar därefter tolkningsfrågan genom att konstatera att:

”när en upphandlande myndighet avser att ingå ett avtal med ekonomiska villkor avseende tjänster som omfattas av det materiella tillämpningsområdet för direktiv 92/50/EEG med ett bolag som i förhållande till myndigheten är en fristående juridisk person och ägs av myndigheten tillsammans med ett eller flera privata företag, skall de förfaranden för offentlig upphandling som föreskrivs i nämnda direktiv alltid tillämpas.”

Sammanfattningsvis innebär domstolens dom att det undantag som föreskrivits redan i Teckal-målet, ännu en gång fastslagits. Det avgörande för om undantaget är tillämpligt är om de upphandlande enheterna utövar motsvarande kontroll över bolaget som över sin egen organisation och att huvuddelen av bolagets verksamhet bedrivs tillsammans med de upphandlande enheterna. Genom domen har domstolen dock satt en gräns för undantagets tillämplighet i så måtto att undantaget endast kan aktualiseras när samtliga aktier eller andelar i bolaget ägs av en eller flera upphandlande enheter. Omvänt innebär det sagda att en upphandlande enhet inte kan anses utöva kontroll över ett företag som motsvarar den som enheten utövar över sin egen verksamhet i de fall då företaget har privata ägare, om än i minoritetsställning.

Generaladvokatens förslag till avgörande i målen Parking Brixen och Coname

Dessa slutsatser har sedermera bekräftats i generaladvokaten Kokotts förslag till avgörande i det s.k. Parking Brixen-målet, mål C-458/03, föredraget den 1 mars 2005. Målet rör en begäran om förhandsavgörande från en italiensk domstol om tillämpningen av bl.a. tjänstedirektivet 92/50/EEG på en överföring av driften av en avgiftspliktig parkeringsplats till ett dotterföretag till den upphandlande myndigheten.

Som svar på den första tolkningsfrågan konstaterar generaladvokaten att det aktuella kontraktet är ett kontrakt om s.k. tjänstekoncession och att tjänstedirektivet 92/50/EEG således inte är tillämpligt. Mot bakgrund av en noggrann analys av EG-domstolens domar i Teckal- och Stadt Halle-målen uttalar generaladvokaten vidare i sitt förslag till avgörande:

”2. Om en kommun som är enda aktieägare i ett aktiebolag till bolaget överför driften av en avgiftspliktig offentlig parkeringsplats, utan att dessförinnan ha genomfört ett upphandlingsförfarande, utgör detta inte en överträdelse av artiklarna 43 EG, 49 EG och 86 EG, om kommunen utövar en kontroll över aktiebolaget som motsvarar den som kommunen utövar över sin egen verksamhet och om aktiebolaget utövar huvuddelen av sin verksamhet tillsammans med kommunen.

Det är inte uteslutet att kommunen utövar en kontroll som motsvarar den som kommunen utövar över sin egen verksamhet enbart därför att /.../ aktiebolagets organ har en vidsträckt begogenhet att sköta den löpande förvaltningen.

Den omständigheten att aktiebolaget enligt bolagets stadgar har ett potentiellt verksamhetsområde som både i sakligt hänseende och med avseende på dess geografiska omfattning är vidsträckt utesluter inte att bolaget utövar huvuddelen av sin verksamhet för kommunen. Avgörande är tvärtom den verksamhet som bolaget faktiskt utövar.”

Förslaget till avgörande är intressant genom att det dels återigen bekräftar existensen att ett undantag från upphandlingsskyldigheten föreligger när kommunerna avtalar om tjänster m.m. från sina helägda företag, dels att tillämpligheten av denna princip också utsträcks till att omfatta avtal om tjänstekoncessioner.¹

Upphandlingskommitténs förslag

Den uppfattning som bl.a. företräds av NOU:s ter sig än märkligare mot bakgrund av de analyser av rättsläget som gjorts av bl.a. den statliga Upphandlingskommittén. Kommittén har i sitt slutbetänkande – SOU 2001:31 – förtjänstfullt redovisat gällande rätt, såväl nationellt som ur ett EG-rättsligt perspektiv. I avsnitt 4, s. 89-111, redovisas således omfattningen av och de rättsliga förutsättningarna för ett undantag från upphandlingsreglerna vid avtal mellan kommuner och dess bolag.

---

¹ Liknande resonemang rörande tjänstekoncessioner förs i generaladvokaten Stix-Hackls förslag till avgörande i EG-domstolens mål C-231/03, det s.k. Coname-målet, föredraget den 12 april 2005.

Kommitténs slutsats i avsnitt 11.4, s. 289-294, är således att det finns ett behov av att möjliggöra för en kommun eller ett landsting att under vissa förutsättningar köpa varor, tjänster och bygg- och anläggningsentreprenader av sina helägda företag utan upphandlingsförfarande. Kommittén gjorde också bedömningen att gemenskapsrätten medger att Sverige inför en regel härom i LOU.

Förslaget har dock ännu inte lett till lagstiftning.

Syntes

Konflikten i frågan om en kommuns köp från sina egna bolag skall vara underkastad bestämmelser om offentlig upphandling står i första hand således mellan ett å ena sidan traditionellt kommunalrättsligt synsätt, där verksamhet och huvudmannaskap för viss uppgift kan överföras från en kommun till ett kommunalt företag enligt bestämmelserna i 3 kap. 16-18 §§ kommunallagen och ett å den andra sidan ortodoxt konkurrenspräglat synsätt där själva uppgiftsöverföringen i sig liksom alla därpå följande transaktioner mellan en kommun och dess bolag skall underkastas upphandling enligt LOU.

Som framgått ovan är KFS uppfattning att det kommunalrättsliga synsättet är det korrekta.

Även om man skulle anlägga ett konkurrenspräglat perspektiv på frågan, instämmer KFS i Upphandlingskommitténs uppfattning att det med fog kan hävdas att EG-rätten, främst genom EG-domstolens domar i Teckal- och Stadt Halle-målen, innebär att transaktioner mellan kommuner och dess helägda bolag inte behöver underkastas upphandling. Som angivits fäste EG-domstolen i dessa mål avgörande betydelse vid om kommunen kan utöva likvärdig kontroll över bolaget som över sin egen organisation.

Enligt KFS uppfattning kan det i normalfallet inte råda någon tvekan om att en kommuns kontroll över sina helägda bolag i allmänhet är minst lika god som över egen verksamhet i förvaltningsform. Typfallet är nämligen,

att kommunen tillskjutit bolagets kapital,

att kommunfullmäktige, enligt kommunallagen, utser samtliga styrelseledamöter, således med åsidosättande av aktiebolagslagens vanliga bestämmelser om att ledamöterna utses av bolagsstämman,

att kommunfullmäktige fastställer bolagsordningen och därigenom det kommunala ändamålet med bolagets verksamhet; i många kommunalägda

bolags bolagsordningar har dessutom föreskrivits att bestämmelsen om verksamhetsföremålet inte får ändras utan fullmäktiges godkännande,

- att kommunfullmäktige skall ta ställning till frågor av principiell beskaffenhet eller som annars är av större vikt innan bolaget fattar beslut i frågan,
- att kommunen kan utöva kontroll över bolaget genom sin lagstadgade insyns rätt i bolagets verksamhet och sålunda regelmässigt avkräver bolagen fortlöpande och regelbunden ekonomisk och annan rapportering,
- att kommunfullmäktige i många kommuner antagit ägardokument som i stort reglerar kommunens ägarstyrning av bolaget; dessa dokument kompletteras dessutom vanligtvis av särskilda ägardirektiv, som mer detaljerat redovisar kommunens insyn i och kontroll över bolagets verksamhet, samt
- att kommunen också utövar förvaltningsrevision genom de lagreglerade lekmanarevisorerna, samt att
- att kommunen genom sitt ägande av samtliga aktier eller andelar i bolaget således utövar det rättsligt bestämmande inflytandet över bolagets verksamhet och utser samtliga deltagare i bolagsstämma och därigenom förfogar över samtliga röster i de frågor som enligt aktiebolagsrättsliga bestämmelser ankommer på stämman att besluta om, däribland fråga om ansvarsfrihet för ledamöter i bolagets styrelse och disposition över bolagets vinst eller förlust.

Ur ett praktiskt perspektiv kan också tilläggas att kommunen, i de fall man är ensam ägare, kan dispensera från alla krav på tidsfrister för kallelse till bolagsstämma etc, vilket möjliggör en omedelbar kontroll över t.ex. styrelsens sammansättning. Parentetiskt kan nämnas att motsvarande kommunalrättsliga bestämmelser för ändring av en kommunal nämnds sammansättning är väsentligen mer komplicerade och ger således i realiteten sämre möjligheter till snabba förändringar om sådana skulle behövas.

Enligt KFS uppfattning ger dessa instrument sammantaget sådana möjligheter att styra över bolaget att kommunens kontroll över bolagets förvaltning är minst lika god som motsvarande kontroll över en kommunal nämndorganisation.

Förslag

Sammanfattningsvis föreslår KFS, mot bakgrund de ovan refererade domarna från EG-domstolen, att det i den lagstiftning som kan komma att ersätta LOU, införs en uttrycklig bestämmelse om att upphandlande enheter, däribland kommuner och landsting, fritt kan köpa varor, tjänster och bygg- och anläggningsarbeten från bolag som ägs av den upphandlande enheten ensam eller tillsammans med andra upphandlande enheter eller som utgör dotterbolag till sådant bolag.

Undertecknad står givetvis till förfogande om utredningen önskar en utveckling av framförda förslag eller om det föreligger några frågor i anledning av det anförda.

Med vänlig hälsning

Erik Helleryd
Verkställande Direktör
erik.helleryd@kfs.net, 08-556 009 51